

МЕТОДИ МОДЕЛЮВАННЯ ФОРМИ КОСТЮМА ЗА ПРИНЦИПОМ ХУСТКИ

В роботі наведено процес створення об'ємно-просторової форми дизайн-об'єктів, визначено методи моделювання форми костюма за принципом хустки та запропоновано систематизацію методів моделювання форми костюма з урахуванням сучасних модних тенденцій.

Ключові слова: методи моделювання, формотворення костюма, принцип хустки, дизайн-об'єкт, об'ємно-просторова форма.

A. NIKULINA

Ukrainian Engineering Pedagogic Academy

METHODS OF MODELLING THE FORM OF THE COSTUME BY THE PRINCIPLE OF THE SHAWL

The paper presents the process of creating the space-spatial form of design objects, determines the methods of modelling the shape of a suit according to the principle of a shawl, and proposes to systematize the methods of modelling the shape of a suit, taking into account modern fashion trends. The compositional-constructive analysis of images of clothes models and methods of the account of results at modelling of clothes are considered. It is established that the shape of a product depends on its cut, silhouette, volumetric shape, as well as on the properties of materials. The analysis carried out in the framework of the design activity showed that there are four ways of shaping the suit. The methods of modelling of the form are determined: modelling of a shape from a piece of material, modelling of the form on the basis of direct cut, modelling of the shape on the basis of curvilinear cut, modelling by means of sweep. The possibilities of modelling the shape of clothes from a whole piece of fabric on the basis of a scarf are studied. The first method of shaping a suit according to the principle of a scarf is described, which consists in the use of a scarf for its intended purpose. The second method of carrying out the principle of a scarf, consisting in the creation of parts of clothes from a scarf without disturbing the shape as a whole, was studied. The third method of shaping is considered, which allows to bring the scarf closer to the shape of the figure and to achieve the overall expressiveness of the suit. The fourth method - the method of art-figurative association, which is to enrich the impressions of the plastic properties of the handkerchief, its shaping and decorative possibilities and the process of displaying the characteristic features of these indicators in the creation of new forms of clothing, has been studied.

Key words: methods of modelling, shaping of a suit, principle of a scarf, a design-object, a three-dimensional form.

Постановка проблеми

Створення нових моделей одягу відбувається засобами проектної діяльності, спрямованої на створення дизайн-об'єктів з високим рівнем дизайнерських характеристик. Під час вирішення проектного завдання традиційними методами не завжди можливо отримати нові цікаві рішення, тому важлива активізація творчого пошуку в дизайн-проектванні, яка спрямована на розвиток творчого проектного мислення дизайнера і на інтенсифікацію самого процесу проектування. Освоєння, переосмислення традиційного дизайнерського спадку є одним з основних напрямків художньо-проектної практики на сучасному етапі. Актуальність даного напрямку визначається необхідністю пошуку альтернативних методів створення дизайн-об'єктів на основі традиційної формотворчої культури.

Проектування дизайн-об'єктів відповідно до наданого ескізу починається з аналізу способів та методів формотворення, завдяки яким можна отримати надану в ескізі об'ємно-просторову форму одягу. Моделювання форми костюма розглядається як процес втілення ідеї композиції у текстильному матеріалі, тому що саме він обумовлює форму костюма. Залежно від матеріалу визначається вибір способу утворення форми та методів для здійснення. Цей процес, по суті, взаємозалежний, тому що оболонка тіла задає форму костюма з конкретного по пластики матеріалу. Кожен із методів формотворення являє собою систему принципів і прийомів, в основі яких лежать визначальні чинники. По-перше, це ставлення дизайнера до текстильного матеріалу, тобто бачення, сприймання, відчуття його пластичних можливостей при утворенні форми. По-друге, відношення матеріалу до оболонки тіла, що розкриває здатність виявляти форми тіла з гармонійними пропорціями [4].

Проведений аналіз в рамках дизайн-діяльності показав, що існує чотири способи формотворення костюма, принципово різні між собою і в той же час органічно пов'язаних один з іншим специфікою роботи і конкретного пошукового розвитку форми. Визначають такі способи моделювання форми: моделювання форми від шматка матеріалу, моделювання форми на основі прямого крою, моделювання форми на основі криволінійного крою, моделювання за допомогою розгортки.

У запропонованій статті зроблена спроба дослідити можливості моделювання форми одягу від цілого шматка тканини за принципом хустки, що демонструє пошук не тільки пластично образних можливостей тканини, але і характер форми, її гармонійну цілісність.

Аналіз останніх джерел

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що Г. С. Горіна, В. В. Єрмілова і Д. Ю. Єрмілова, А. Н. Кисельова та ін. у своїх наукових роботах прагнули до створення нового алгоритму створення костюмних форм. Об'єднуючи структурний (Ф. М. Пармон, О. Н. Данилова та ін.), системно-структурний (Т. В. Козлова) методи аналізу костюма, використовуючи концептуально-образний метод (Р. А. Степучев, Л. П. Ритвінська і ін.), з огляду на метод аналізу народного костюма (Ф. де Сосюра), в цілому, розроблена

методологія, заснована як на класичних, так і на узагальнених культурологічних підходах і прийомах аналізу костюмних форм. Також показано, що виснаження формотворчих і колірних інноваційних рішень визначає інтерес дизайнерів до пошуку інших джерел проектних постанов [3].

Отже, актуальність теми підтверджується необхідністю вирішення наукової проблеми пошуку нових методів формотворення, спрямованих на підвищення естетичних, ергономічних і економічних показників виробів модної індустрії.

Виклад основного матеріалу

Актуальність обраної тематики дослідження підтверджується тим, що принцип хустки – це принцип формотворення м'якої форми костюма. Він є частиною методу формотворення від шматка матеріалу. Особливість принципу хустки полягає в квадратній формі самого шматка матеріалу, який заснований на суворій симетрії статичного орнаменту. У межах заданого квадрата з використанням 1, 2, 4 і більше осей симетрії будуються всі композиційні схеми з однаковою побудовою рисунка на всіх чотирьох кутах. До класичних схем можна віднести композиції з одною діагональною віссю і одним акцентованим кутом.

Рис. 1. Композиція форми хустки як головного убору

Пізніше на зміну статичним прийшли більш динамічні композиції, що дали змогу хустки міцно зайняти місце в сучасному костюмі та виконувати також різну декоративну роль. Хустка поступово зумовлює утворення форми, що складається в принцип її моделювання. Моделювання форми за принципом хустки можна знайти у роботі багатьох дизайнерів, яке здійснюється з цілої хустки або з її фрагментів. При цьому зберігаються прямі лінії з'єднання її частин, що дає можливість отримувати форму, певну розміром хустки. А також забезпечуються гармонійність композиційно узгодженої моделі одягу, що виявляється у пропорціонуванні, масштабуванні, ритмічності та супідрядності об'ємно-просторової форми виробу та його частин. Разом з тим використовується пластичне рішення форми виробу, розміри елементів у виробі та співвідношення кольору та фактур [2].

Перш ніж розглянути можливості моделювання форми з хустки, простежимо її участь в організації костюма та об'ємно-просторову структуру. Наприклад, хустку як головний убір, будучи по-різному пов'язаний на голові, дає статичні, динамічні, симетричні і асиметричні конфігурації силуету вгорі (рис. 1). Якщо її форма кругла, квадратна, трикутна, трапецієподібна, то вона може бути і головною точкою композиції всього костюма. Так буває, коли форма хустки складністю і витонченістю драпіровок акцентує

увагу, змушуючи відносно простоту форм костюма підкорятися йому.

Інший випадок, коли хустка використовується як частина костюма, яка накидається або поверх легкого хустки на голову, або на плечі, надаючи монументальність силуету костюма (рис. 2). Це формотворення, що розглядає форми як частини костюма та додаток до його об'ємно-просторової структури. Такий хід дає можливість додаткового скульптурного ліплення силуетної форми костюма, що різноманітнить його не тільки тектонічно, а й в образному плані.

Образний зміст костюма буде нести різну емоційну інформацію в залежності від того, як буде пов'язана хустка. Таким чином виходить, що костюм може бути монументальний, динамічний, енергійний та ін., залежно від того, як укладені або довільно розкидані складки його кінців. Такий вид вживання хустки як штучного, композиційно закінченого виробу ми класифікуємо як перший метод формотворення костюма за принципом хустки, який полягає у використанні хустки за своїм прямим призначенням.

Другий метод здійснення принципу хустки полягає у створенні з хустки тих чи інших форм одягу, тобто частин костюма без порушення форми в цілому (рис. 3). При цьому частини хустки можуть так чи інакше скріплюватися застібками або з'єднувальними швами [1]. Наприклад, з одного, двох або більше хусток можна зробити спідницю прямої форми; з одного пледа можна зробити м'яке пальто, що підкреслює незвичайну

Рис. 2. Композиція форми хустки як частини костюма

форма з м'якою драпірованою спиною тощо.

Пластика хустки дає декілька варіантів формотворення костюма, що повідомляє силует, м'якість і динамічність форми або гостроту і монументальність. Різна маса хусток, різні кількості драпіровок дають свій ефект формоутворення, по різному будують загальний силует костюма.

Як бачимо, можна укладати і з'єднувати кілька хусток по-різному, отримуючи з них при цьому різні форми одягу. Це підтверджує, що принцип хустки показує ефект м'якої форми, яка дозволяє отримувати різний скульптурний силует і образну наповненість.

Асортиментна належність форми костюма може направити думку дизайнера на формотворення зі своїм тектонічним і емоційним відтінками. Також за принципом хустки може бути отримані форми суконь і ансамблів [1]. Наприклад, верхня частина сукні зроблена з однієї хустки, що перегнуто навпіл, спідниця виконана з чотирьох хустин з відігнутими краями; хустки розташовані по косій нитці утоку і з'єднані між собою по краях, спідниця зібрана в збірку і з'єднана з ліфом тощо.

Так само сукня може ґрунтуватися з двох хусток, що з'єднані між собою по вертикалі спереду і ззаду або по боковим швам. Їх частини утворюють горловину, бретелі або рукава і пройму. В результаті отримуємо монументальні фалди внизу або орнаментальний рисунок, які надають урочистий характер дизайн-об'єкту (рис. 4).

Модифікацію цих форм можна продовжити, якщо шукати формотворення за принципом хустки з косим напрямком ниток, міняти місцями прямий і косий напрямок ниток застосовуючи комбінаторику первинних утворень.

Рис. 3. Композиція форми хустки без порушення конфігурації в цілому

Третім методом формотворення за принципом хустки слід вважати моделювання із застосуванням крою. Метод дозволяє наблизити хустку, яка утворює форму одягу до форми фігури і одночасно зберегти її пластику, декоративність малюнка, тим самим і досягти загальної виразності костюма. Можна сказати, що саме пластика форми за принципом хустки диктує лінії крою та ступінь прилягання одягу до фігури. При створенні дизайн-об'єктів потрібно вирішити проблеми, пов'язані з відсутністю однозначно визначеної просторової форми одягу і складністю урахування властивостей матеріалів при утворенні цієї форми. Параметри об'ємно-просторової форми виробу обумовлені величинами розмірних ознак фігури людини і прибавок.

Також можна передбачити драпірувальність, жорсткість, гнучкість, як основні властивості матеріалу хустки, які задають можливість створювати задану форму костюма. Для створення зорових ілюзій об'ємності і руху форми використовуються світло-тіньові ефекти матеріалів і такі властивості, як колір, фактура, блиск, прозорість тощо.

Найчастіше лінії крою при проектуванні дизайн-об'єктів за принципом хустки дають вільну, досить об'ємну форму (зустрічається суцільно кроєний рукав, крій реглан, комбінований тощо). Однією з особливостей даного методу формотворення є те, що отримані при крої залишки хустки повинні бути не тільки мінімальними, але і використовуватися у формотворенні костюма [1].

Зокрема, блуза з суцільно кроєним рукавом, виконана з хустки, перегнутої навпіл так, що посередині переду, спинки і по рукавах нитка розташовується по відношенню до осевих ліній під кутом 45°. Пом'якшена плавна лінія рукава утворює простору форму рукава. Виточки відсутні, так як тканина розташована по косій нитці, та буде добре, без змін проходити по фігурі. Виріз горловини овальний, що підкреслюється спокійною кривизною. Досягнуто і найбільш виразне розташування рисунка, декоративність його звучання (рис. 5).

Рис. 4. Композиція форми сукні за принципом хустки

Рис. 5. Композиція форми сукні за принципом хустки із застосуванням крою

Четвертим методом моделювання за принципом хустки є метод художньо-образної асоціації. Він полягає в тому, що дизайнер, збагачуючи свої враження від пластичних властивостей хустки, її формотворних і декоративних можливостей, відображає характерні риси цих показників у створенні нових форм одягу. Такі форми утворюються на основі відомих форм крою сучасного одягу. Як правило, форма одягу з адресуванням до хустки будується комбінованими прийомами [1].

Наприклад, пряме пальто в плечовому поясі може мати м'яке формотворення коміра, рукавів, капюшона та нагадують хустку. Вся форма пальто з вшивним рукавом символізує важку об'ємну шаль. Фрагменти драпіровок при зав'язуванні або накиданні хустки лягли в основу формотворення драпірованої форми сукні. Взявши від хустки м'яке драпірування, дизайнер модифікував форму, надавши їй овальні обриси, що знаходяться в гармонії з овальними лініями

Рис. 6. Композиція форми сукні методом художньо-образної асоціації

силуету сукні (рис. 6).

Висновки

Визначено, що у роботах багатьох дизайнерів, які спираються на текстильний матеріал та його властивості для проектування об'ємно-просторових форм одягу різної складності у повному обсязі використовується принцип хустки, причому застосовуючи цілу хустку або її фрагменти.

Дана класифікація методів моделювання забезпечує єдність форми і художнього задуму, гармонію конструктивного рішення і характеру поверхні текстильного матеріалу. Проаналізовано зв'язок властивостей текстильного матеріалу з методами формотворення складних об'ємно-просторових форм за принципом хустки. На основі проведеного аналізу розроблені приклади дизайн-об'єктів по оптимальному співвідношенню характеристик форми одягу та методів формотворення.

Література

1. Горіна Г. С. Моделювання форми одягу / Г. С. Горіна. – М. : Легка і харчова промисловість, 1982. – 184 с.
2. Лагунова А. В. Композиционное решение в дизайне текстильных изделий [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.visnik.org/pdf/v2011-03-09-lagunova.pdf>
3. Ніколаєва Т. В. Основи теорії формоутворення костюма : навч. посіб. / Т. В. Ніколаєва, Н. В. Чупріна. – К. : КНУТД, 2004. – 156 с.
4. Пашкевич К. Л. Проектування тектонічних форм одягу з урахуванням властивостей тканини : монографія / К. Л. Пашкевич. – К. : ПП «НВЦ «Профі», 2015. – 364 с.

References

1. Horina H. S. Modeliuvannia formy odiahu / H. S. Horina. – M. : Lehka i kharchova promyslovist, 1982. – 184 s.
2. Lagunova A. V. Kompozitsionnoe reshenie v dizajne tekstil'nyh izdelij [Elektronnij resurs] / Rezhim dostupu : <http://www.visnik.org/pdf/v2011-03-09-lagunova.pdf>
3. Nikolaieva T. V. Osnovy teorii formoutvorennia kostiuma : navch. posib. / T. V. Nikolaieva, N. V. Chuprina. – K. : KNUTD, 2004. – 156 s.
4. Pashkevych K. L. Proektuvannia tektonichnykh form odiahu z urakhuvanniam vlastyvostei tkanyny : monohrafiia / K. L. Pashkevych. – K. : PP «NVTs «Profі», 2015. – 364 s.

Рецензія/Peer review : 23.2.2019 р.

Надрукована/Printed : 10.4.2019 р.
Рецензент: к. п. н., доц. Попова Т. І.